

Asia: VN/14302/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta uudeksi ilmastolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esityksestä

Hallitus esittää säädettäväksi uuden ilmastolain. Ilmastolaki asettaa keskeiseksi tavoitteeksi Suomen hiilineutraaliuden vuonna 2035. Lisäksi asetetaan päästövähennystavoitteet vuosille 2030, 2040 ja 2050 sekä säädettään muun muassa ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmästä, ilmastovuosikertomuksesta ja ilmastopaneelistista. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT kannattaa esitystä.

Hiilineutraaliustavoite ja päästövähennystavoitteet (2 §)

Suomen vuodelle 2035 asetettava ilmastoneutraalisuustavoite on tiukka, mutta kannatettava. Tämän lisäksi on hyvä, että ilmastolaissa asetetaan vuoden 2035 tavoitetta tukevia päästövähennystavoitteita sekä lyhyelle aikavälille vuodelle 2030 että pidemmälle aikavälille vuosiksi 2040 ja 2050. Tämä luo ilmastomuutoksen torjuntaan tehtäville toimille ja investoinneille vakaan näkymän pitkällä aikavälillä.

Valtion viranomaisen ja kunnallisen viranomaisen edistämismääräys (5 §)

Ei lausuttavaa.

Suunnittelujärjestelmä, erityisesti uusi maankäyttösektorin suunnitelma (7–13 §)

Ilmastolaki on puitelaki, jonka keskeinen ohjauskeino on ilmastopolitiikan suunnittelujärjestelmä, joka sisältää raportointi- ja seurantavelvollisuuden päästövähennystavoitteiden saavuttamiselle. Tämän järjestelmän käytössä tulee huomioida mahdolliset päällekkäisyydet eri aikavälien raportoinneissa ja resurssien tehokas käyttö eri hallinnonaloilla ja viranomaisten kesken.

On hyvä, että maankäyttösektorin hiilinielutarkastelu ja siihen liittyvät suunnitelmat otetaan mukaan ilmastolakiin. Vaikka hiilimarkkinoita ei ole kenties suoraan mahdollista tai tarkoituksenmukaista laajentaa tässä vaiheessa nieluyskiköihin, olisi silti tärkeää ymmärtää päästövähennysten ja hiilinielujen lisäämisen vaihtoehtoiskustannuksia. Toisin sanottuna olisi hyvä ymmärtää edes karkealla tasolla kustannukset, jotka koituvat yhtäältä eri sektoreilla tehtävistä päästövähennyksistä

ja toisaalta päästövähennysten kanssa vastaavien kokoisten hiilinielujen lisäämisestä maankäyttösektorilla.

On myös hyvä tuoda esille ilmastonmuutoksen sopeutumiseen tarvittavia toimia ja niiden mittakaavaa, jotta ymmärrettäisiin paremmin ilmastonmuutoksesta aiheutuvat riskit, mutta samalla ymmärrettäisiin nopeiden päästövähennystoimien tärkeys, jotta suurilta ilmastoriskeiltä vältyttäisiin.

Karkeallakin tavoin tehdyt arviot kustannuksista ja hyödyistä liittyen päästövähennyksiin ja hiilinieluihin tai esimerkiksi ilmastonmuutoksen sopeutumiseen auttavat kohdentamaan tarvittavia toimia kustannustehokkaasti ja yhteiskunnan kannalta järkevällä tavalla.

Ilmastopolitiikan seuranta ja ilmastovuosikertomus (15–18 §)

Ilmastovuosikertomuksen kaltainen vuosittainen raportointi päästökehityksestä on erittäin hyvä tapa seurata päästöjen ja niiden vähentämisen kehitystä eri sektoreilla. Ilmastovuosikertomuksen nykyisen käytännön mukainen kehittäminen strategisempaan ja kattavampaan suuntaan on myös hyvä uudistus. Tämä edesauttaa politiikkatoimien laajamittaista suunnittelua ja päivittämistä päästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Saamelaiskulttuurin edistäminen, saamelainen ilmastoneuvosto (mm. 14 §, 21 §)

Saamelaisen ilmastoneuvoston mandaattia tulisi tarkentaa.

Suomen ilmastopaneeli (20 §)

Suomen ilmastopaneelilla on tärkeä rooli tieteellisen tiedon välittäjänä päätöksentekijöille ja laajemmalle yleisölle. Ilmastopaneelin asema on säilytettävä.

Muutoksenhaku (22 §)

Ei lausuttavaa.

Esityksen vaikutukset

Koska ilmastolain ja esimerkiksi suunnittelujärjestelmän varsinaisia toimenpiteitä päästövähennyksille ei ole tiedossa ja niistä ei erikseen puitelaisa säädetä, on puitelain ohjausvaikutuksen arviointi vaikeaa. Lain sisällölliset vaatimukset kuitenkin ohjaavat vaikutuksia ja siksi onkin tärkeää varmistaa, että esim. päästökaupan rooli keskeisenä ja kustannustehokkaana ohjauskeinona säilyy.

Taloudellisten vaikutusten, toimenpiteiden kustannusvaikutusten ja kustannustehokkuuden arvioimisen tuominen osaksi lakia olisi tervetullut lisäys.

Muita huomioita

Kuten todettua kansallisten toimien lisäksi Suomen on pyrittävä edelleen vaikuttamaan siihen, että päästökaupan keskeinen asema eurooppalaisen ilmastopolitiikan ohjauskeinona säilyy ja että päästökaupan ohjausvaikutus säilyy tiukkana myös tulevaisuudessa. Vaikka päästöoikeuden hinta on

esimerkiksi kesän 2021 aikana ollut jo melko korkealla tasolla (noin 50-60 €/tCO₂), on kustannuksiltaan alimmat päästövähennyskeinot edelleen löydettävissä päästökaupparektorilta. Hyvin toimivan markkinan myötä päästövähennystoimet myös kohdentuvat päästökaupparektorilla tehokkaasti koko Euroopan laajuisesti.

Lisäksi Suomen on edistettävä kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa nopeaa päästöjen vähentämistä myös globaalisti kattavalla tavalla, mikä ilmastotavoitteiden saavuttamisen lisäksi edesauttaa suomalaisten ja eurooppalaisten vähäpäästöisen tuotannon kilpailuasemaa kansainvälisessä kilpailussa ilman erillisiä lievennyksiä EU:n päästökaupassa tai kansallisissa ja verojärjestelmissä.

Collan Mikael
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Ollikka Kimmo
Valtion taloudellinen tutkimuskeskus